

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 37. broj

11. rujna 2025.

cijena 300 Ft

Putujuća Celjanska Marija stigla u Hrvatski Židan

FOTO: PÉTER SCHAFER

3. stranica

Izvanredna sjednica Skupštine HDS-a
4. i 5. stranica

Nova školska godina u Santovu
6. stranica

Hrvatski dan u Sambotelu
11. stranica

Prvašići

Počela je nova školska godina i u hrvatskim školama u Mađarskoj. One nisu samo škole nego i važne kulturne institucije koje njeguju hrvatski jezik, identitet, vezu s matičnom zemljom i prije svega novi naraštaj. Buduće čuvare naše narodnosti u Mađarskoj.

Tim svečanim otvorenjima, koja su pomno režirana, pridaje se velika važnost. Poput savršene slagalice u prostranoj, a opet dupkom punoj auli, nadopunjuje se bjelina satkana od košulja poredanog mnoštva učenika, modro-plavi zastori ukrašeni porukom i simbolima koji podsjećaju na hrvatsku prošlost i sadašnjost. U prvom redu sjede počasni gosti, pred njih (na takt točni) izlaze iskusniji učenici viših razreda i sigurno klize kroz uvježbani igrokaz. Priповijedaju o slavnim junacima hrvatske prošlosti i, osvrćući se povijest, izručuju pouku današnjici. Izmjenjuju se zvonki govori, obvezni ples u narodnim nošnjama, recitacije. Svi su točni. Svi su na svojem mjestu. Sve je precizno kao švicarski sat. Ali na lijevoj strani aule, na okomito položenim klupicama, netko cupka nogama u nekom drugom, svojem ritmu. Ne sjedi mirno, vrti se i zagleda na strane, šapuće na uho onom kraj sebe. Ne pokazuje naučeno držanje i sve mu je teže ostati u sjedećem položaju. Taj netko zapravo su glavni protagonisti svečanosti. Prvašići. Oni su novi, blistav začim uhođanoj cjelini. Oni su ti koji će nadigrati bilo kakav program. Sve im je novo, puni znatiželje upijaju i najmanje detalje. A onda. Stiglo je vrijeme da se prvašićima podijele pokloni. Gledam ih. Cupkaju, poskakuju u hodu, zatrčavaju se od uzbuđenja. Jedan je prvašić, rukujući se s posebnom gošćom, cimao njezinu ruku visoko gore-dolje više puta. Budio je zašpalo dijete u njoj i ostalima.

Prvašići. Izmamljuju neizbježne osmijehe svojom iskrenošću. Nose svijet u zagrljaju. Još nisu uvršteni ni u jednu škatulju, usmjereni na našu sliku. Neka im veselje, iskrenost i vjernost samima sebi potraje.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Koliko je učenika uključeno u hrvatske dvojezične i predmetne programe, tek će se točno utvrditi. Konačni podatci očekuju se za nekoliko tjedana. Posao nije jednostavan, ali je važan za planiranje budućnosti.”

Ušli smo u drugi tjedan školske godine 2025./2026., koja ima 181 nastavni dan. Učenici su već zapisali prve datume u svoje bilježnice, a prvašići se polako privikavaju na učiteljicu ili učitelja i dugo sjedenje u klupama iako s nestrpljenjem čekaju svaki odmor i igru.

Dok čitamo kako je sve manje oglasa za nastavnička radna mjesta, sustav i dalje muči ozbiljan problem: početkom rujna nedostajalo je više od 16 tisuća učitelja. U manjim mjestima učiteljska katedra često se povjerava i onima koji su odavno prešli 65. godinu, dok je u većim gradovima do pedagoškog statusa teže doći. Naravno, sve ovi i o struci koju imate. Slične poteškoće osjećaju i škole s manjinskim programima, pa tako i one s hrvatskim nastavnim jezikom u Mađarskoj. Održana je i narodnosna stručna konferencija, i to 25. kolovoza u organizaciji Ureda za obrazovanje i Narodnosnog POK-a.

Unatoč izazovima imamo i dobrih vijesti. U Sambotelu je s radom počela dvojezična hrvatsko-mađarska gimnazija, pa škola Mate Meršića Miloradića sad ima devet razreda – od prvog do devetog. Velik je to uspjeh i važan korak za hrvatsku zajednicu u Mađarskoj i za održavatelja škole – Hrvatsku državnu samoupravu.

Koliko je učenika uključeno u hrvatske dvojezične i predmetne programe, tek će se točno utvrditi. Konačni podatci očekuju se za nekoliko tjedana. Posao nije jednostavan, ali je važan za planiranje budućnosti.

U međuvremenu školski kalendar već najavljuje prve odmore. Jesenski počinje 23. listopada i traje do 2. studenoga – 11 dana predaha za učenike i nastavnike. Zimski odmor stiže brzo nakon toga: posljednji je nastavni dan 19. prosinca, a povratak u klupe 5. siječnja 2026. Bit će i nekoliko radnih subota – 18. listopada, 13. prosinca te 10. siječnja. Prvo polugodište završava 23. siječnja. Proljetni odmor traje od 2. do 12. travnja, a školska godina završava 19. lip-

nja. Za maturante posljednji je nastavni dan već 30. travnja, a za učenike stručnih škola 29. svibnja.

Maturanti će svoje ispite polagati prema ustaljenom ritmu: jesenski pismeni ispiti bit će od 10. do 27. listopada, usmeni na višoj razini od 6. do 10. studenoga, a na srednjoj razini od 17. do 21. studenoga. Proljetni pismeni rok traje od 4. do 22. svibnja 2026. – počinje s mađarskim jezikom i književnošću, završava s talijanskim jezikom. Usmeni ispiti na višoj razini održat će se od 3. do 10. lipnja, a na srednjoj od 15. lipnja do 1. srpnja.

Prijamni ispiti za srednje škole održat će se 24. siječnja 2026. u 10 sati s nadomjesnim terminom 3. veljače. Prijave traju do 1. prosinca 2025., a rok je za prijavu u škole 19. veljače 2026. Usmeni prijamni bit će od 2. do 19. ožujka, a popisi primljenih učenika objavit će se do 20. ožujka. Za roditelje prvašića važno je zapamtiti – upisi u 1. razred osnovne škole bit će 23. i 24. travnja 2026.

Kao i svake godine, učenike očekuju nacionalna mjerenja kompetencija: u 4. razredu čitanje i matematika, u 5. razredu još i povijest i digitalna kultura, a od 6. do 11. razreda i prirodoslovlje te strani jezici. Testiranja će se održati od 23. ožujka do 29. svibnja 2026. Učenici 1. i 2. razreda kod kojih učitelji primijete teškoće u osnovnim vještinama bit će uključeni u dodatna dijagnostička testiranja do 5. prosinca 2025.

Ne zaboravimo ni tematske tjedne: Dan školskog sporta – 26. rujna 2025., Tjedan financijske pismenosti (PÉNZZ) – od 2. do 6. ožujka 2026., Digitalni tjedan – od 23. do 27. ožujka 2026., Tjedan održivosti – od 20. do 24. travnja 2026. Od 12. siječnja do 6. svibnja 2026. održat će se i mjerenja tjelesne spremnosti učenika (NETFIT).

Pred nama je, dakle, bogata i zahtjevna školska godina, s mnogo izazova i važnih datuma. No tu su i prilike – da učenici rastu, razvijaju se i, korak po korak, grade svoju budućnost.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

102. SHODIŠĆE GRADIŠĆANSKIH HRVATA U CELJU (MARIAZELL)

Hodočasnička Marijina statua stigla je na godinu dana u Hrvatski Židan

Tradicionalno hodočašće gradišćanskih Hrvata u Mariazell održano je 102. put. Na hodočasnički vikend stiglo je oko 3500 vjernika – osim iz Austrije i iz Mađarske i Slovačke – kako bi u štajerskom svetištu svoje molbe i molitve iznijeli pred Magna Mater Austriae.

S vjernicima se u svetište vratio i hodočasnički kip Putujuće Celjanske Marije, koji je prošle godine našao svoj dom u župi Vulkaproduštof u Austriji. Njegova je misija povezati Hrvate iz Austrije, Mađarske i Slovačke. U nedjelju 24. kolovoza kip je, u sklopu pobožnosti koja je počela u 14 sati, predan župi u Hrvatskom Židanu u Mađarskoj.

Tisuće vjernika od 22. do 24. kolovoza 2025. sudjelovale su na ovom tradicionalnom hodočašću gradišćanskih Hrvata. Središnje misno slavlje predvodio je željzanski biskup Egidije Živković, koji je u propovijedi posebno istaknuo važnost obitelji i prijenosa vjere na mlađe naraštaje. Svečano misno slavlje oblikovala je župa Hrvatski Židan.

Spremni na put prema Hrvatskom Židanu

Na svetoj misi u Celju

U propovijedi na hrvatskom jeziku biskup je okupljene vjernike podsjetio na važnost očuvanja materinskoga jezika i hrvatske kulture: „Ako želimo da naše Gradišće i u budućnosti ostane bogato i raznoliko, sami moramo njegovati i cijeniti svoj jezik i kulturu.“ Dodao je da roditelji, Crkva, škole, hrvatska društva, politika i mediji moraju surađivati. „Samo u slozi i jedinstvu možemo opstati i ići dalje“, poručio je Živković.

Gradišćanski Hrvati broje oko 50 tisuća pripadnika, žive većinom u austrijskoj pokrajini Gradišće, ali i u Mađarskoj te Slovačkoj. U Željzanskoj biskupiji čine gotovo 20 posto katolika, a pastoralno djelovanje provodi se u više od 30 dvojezičnih župa.

Trodnevno hodočašće, koje se s manjim prekidima održava od 1923. godine,

uključivalo je misna slavlja, križni put, molitvu krunice i subotnju procesiju sa svijetacima. Završeno je u nedjelju poslijepodne predajom Marijina kipa, koji svake godine boravi u jednoj od hrvatskih župa u Austriji, Slovačkoj ili Mađarskoj. Do iduće godine kip Putujuće Celjanske Marije bit će u župi Hrvatski Židan u Mađarskoj.

I 102. Hrvatsko shodišće u Celju privuklo je brojne hodočasničke skupine iz svih naselja u Austriji, Mađarskoj i Slovačkoj gdje žive gradišćanski Hrvati. Velika skupina hodočasnika iz Kisega, na čelu sa Šandorom Petkovićem, kojoj su se priključili i vjernici Hrvati iz Dušnoka, zatim skupine iz Koljnofa i Šoprona, Bizonje te hodočasnici iz Hrvatskog Židana, Unde, Prisike, Narde i Čatara te Petrova Sela krenuli su na dugi

višednevni put do Celja. Neki su išli pješice, neki biciklom, a stariji su putovali automobilima ili autobusom.

Misna slavlja služena su od petka do nedjelje. Jutarnje i večernje svete mise kod milosnog oltara i kod glavnog oltara predvodili su vlč. Željko Odobašić, vlč. Ivan Vukčević, vlč. Zdravko Gašparić, vlč. Štefan Jahns i vlč. kan. Vilmoš Harangozó. Svete su mise glazbeno oblikovali Paulus band iz Trajštofa, vlč. Branko Kornfeind i Klapa Dičaki, Fara Vulkaproduštof – Poljanci.

Kako je u ime župe Hrvatski Židan za orf.at izjavila Mirjana Steiner, milosni kip „Putujuće Celjanske Marije“ već je 1992. godine boravio u Hrvatskom Židanu. Ponovni boravak velik je događaj za Židance, a s obzirom na to da je župa Hrvatski Židan mala, u organizaciju boravka kipa uključit će se sva židanska društva i obližnje župe – Prisika, Plajgor, Unda i Kiseg. Svi će zajednički raditi tijekom godine u okviru organizacije shodišća i aktivnosti oko kipa „Putujuće Celjanske Marije“, koji će godinu dana biti u Mađarskoj. Svako društvo i zajednica već ima dodijeljene konkretne zadatke, rekla je Mirjana Steiner u ime organizacijskog tima gradišćanskohrvatskih župa u Mađarskoj.

Židanci su dočekali milosni kip u nedjelju 24. kolovoza u svojoj crkvi svetog Ivana Krstitelja.

Branka Pavić Blažetin

Izvanredna sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave

Predsjednik Skupštine Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, u skladu s odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, sazvao je izvanrednu sjednicu Skupštine koja je održana 26. srpnja u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe u Pečuhu. Od ukupno 31 zastupnika Skupštine HDS-a sjednici se odazvalo njih 20.

Nakon što je utvrđen kvorum, zastupnici su glasali o ovjervitelju zapisnika, a na prijedlog predsjednika Skupštine HDS-a izabrana je Marta Barić Rónai.

Uz predložene točke dnevnoga reda predsjednik HDS-a predložio je da se u dnevni red uvrste još dvije točke:

1. Prijedlog kandidata Hrvatske državne samouprave za članove Savjeta mladih Vlade Republike Hrvatske (na temelju obavijesti koju je HDS primio od Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti)
2. Prenošnje ovlasti na Odbor za odgoj i obrazovanje HDS-a za donošenje odluke o prihvatanju završnog izvješća za školsku godinu 2024./2025.

Sjednicu je vodio predsjednik HDS-a Ivan Gugan

Oba prijedloga jednoglasno su prihvaćena.

Izvanredna sjednica potom je nastavljena u skladu s usvojenim točkama dnevnoga reda.

Pod prvom točkom dnevnoga reda predsjednik HDS-a izvijestio je zastupnike o statusu nekretnine na otoku Pagu. Ugovor o korištenju nekretnine – koji je istekao prije gotovo dvije godine – trebao bi biti obnovljen najesen. Sve su predradnje obavljene, a iz Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava stigla su obećanja da će se pitanje uskoro riješiti. S obzirom na upozorenja Državne revizorske ustanove (ÁSZ), za HDS je vrlo važno da se pitanje što prije riješi jer se prigovara kako se mađarska sredstva troše na nekretninu koja nije u vlasništvu HDS-a.

U bilješki sastavljenoj u sjedištu HDS-a 4. srpnja 2025., koju je potpisao predsjednik HDS-a Ivan Gugan, stoji da je ugovor o korištenju nekretnine (23249 Vlačići, Sv. Jerolima, katastarske čestice br. 132/3 i 132/4) između HDS-a i Vlade Republike Hrvatske istekao 2023. godine. Nekretnina funkcionira kao pansion kojim upravlja Zavičaj d. o. o., u stopostotnom vlasništvu HDS-a. Pansion osigurava Hrvatima iz Mađarske mjesto za održavanje učeničkih kampova u okruženju matične domovine, usavršavanje nastavnika te za sportske i rekreacijske aktivnosti. Skupština HDS-a i predsjednik

poduzeli su sve potrebne radnje za rješavanje spomenutog pitanja, ali pravni status nekretnine dosad nije riješen.

Na sjednici Savjeta Vlade Republike Hrvatske (2. – 5. srpnja), kojoj je nazočio i hrvatski premijer Andrej Plenković, predsjednik HDS-a Ivan Gugan razgovarao je s njim o rješavanju pitanja nekretnine u Vlačićima. Premijer Plenković dao je obećanje o skorom rješavanju ugovora o statusu nekretnine te je isto prosljedio nadležnom ministarstvu, tražeći što skorije rješavanje problema.

Kod druge točke dnevnoga reda (Usvajanje odluke o uvođenju imena u registar hrvatskih narodnosnih imena) te kod treće točke (Prihvatanje registra hrvatskih narodnosnih imena) razvila se kraća rasprava.

U okviru četvrte točke dnevnoga reda prihvaćene su potpore Ureda predsjednika Vlade za sljedeće projekte:

- ▶ Kamp hrvatskog jezika i kulture na otoku Pagu – 2 200 000 Ft
- ▶ Hrvatski kamp u matičnoj domovini – 2 220 000 Ft
- ▶ X. Susret narodnosne mladeži – 14 000 000 Ft
- ▶ jednokratna dodatna proračunska potpora za odgojno-obrazovne ustanove u održavanju narodnosnih samouprava za 2025. godinu – 32 697 000 Ft (kompenzacija za režijske troškove triju škola: škola u održavanju HDS-a, škole u održavanju Hrvatske samouprave Koljnofa i škole u održavanju Hrvatske samouprave Semelja)
- ▶ potpora za obnovu župnog dvora u Salanti – 50 000 000 Ft
- ▶ potpora za obilježavanje Državnog dana Hrvata u Mađarskoj – 1 500 000 Ft
- ▶ potpora za Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj – 1 500 000 Ft
- ▶ potpora za izradu dječjeg kalendara HDS-a – 600 000 Ft.

Suradnice Ureda HDS-a

U Salanti je nedavno boravio državni tajnik Miklós Soltész, koji je, prema riječima predsjednika HDS-a, izrazio želju da upozna hr-

vatsku zajednicu. Naime, salantska župa od 2006. godine više nije samostalna, a crkva i veliki župni dvor nisu u funkciji. To je bolna točka i za mjesnu samoupravu i za Hrvatsku samoupravu Salante.

Zastupnici dviju samouprava izradili su koncept obnove i stavljanja u funkciju župnoga dvora, koji je u vlasništvu Rimokatoličke Crkve. Glavni su problem financijska sredstva. Državni tajnik za početak obnove uputio je 50 000 000 Ft na račun HDS-a, a iznos će koristiti Hrvatska samouprava Salante.

Državno tajništvo također podržava ideju izgradnje religioznog crkvenog pastoralnog centra u okolici Pečuha, gdje bi se mogli održavati razni programi, kampovi i društvene priredbe, istaknuo je savjetnik predsjednika HDS-a i predsjednik Hrvatske samouprave Salante Silvestar Balić. Dodao je kako je taj iznos tek početak obnove te da se planira dodatno financiranje projekta iz drugih izvora, s nadom da će projekt zaživjeti.

Uz to, predsjednik HDS-a naveo je da je zatražena i pomoć oko imenovanja hrvatskog svećenika koji bi služio hrvatskoj zajednici u Baranji i dijelovima Bačke. Tu je inicijativu predstavio i na sjednici Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH.

Predsjednik HDS-a Ivan Guban također je istaknuo kako je HDS predao pet prijava na natječaj Fonda „Gábor Bethlen” te da su svega tri bile uspješne. Potpora nije odobrena za projekt Dan hrvatskog tiska i za izdavanje zidnog kalendara HDS-a.

U okviru četvrte točke dnevnoga reda prihvaćene su i potpore Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske za sljedeće projekte:

- ▶ Potpora radu Hrvatskoga kazališta u Pečuhu – 100 000 eura
- ▶ Razvoj infrastrukture hrvatskih odgojno-obrazovnih ustanova u Mađarskoj – 350 000 eura
- ▶ Državni dan Hrvata – 6000 eura
- ▶ Državni kamp hrvatskog jezika i kulture 2025. – 30 000 eura.

U nastavku izvanredne sjednice Skupštine Hrvatske državne samouprave u petoj točki dnevnog reda donesena je odluka o prihvaćanju Rebalansa proračuna Hrvatske državne samouprave, Ureda i institucija za 2025. godinu s ukupnim prihodima i rashodima u iznosu od 3 547 028 204 Ft.

U šestoj točki dnevnog reda (Rasprava o primanjima predsjednika i zamjenice predsjednika) predsjednik Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor Ladislav Kovač, pozivajući se na novousvojene zakonske mogućnosti, predložio je povećanje plaće predsjednika HDS-a na 1 600 000 Ft mjesečno uz dodatak od + 15 % za pokrivanje mjesečnih troškova, s početkom od 1. kolovoza 2025. Također je predloženo povećanje plaće (honorara) zamjenice predsjednika HDS-a na 350 000 Ft mjesečno uz isti postotak za troškove (+ 15 %). Skupština je prihvatila oba prijedloga.

U sedmoj točki dnevnog reda (Pravna obavijest Upravnog ureda glavnog grada Budimpešte) Skupština je prihvatila primjedbe iz pravne obavijesti, a predsjednica Odbora za pravna pitanja Marija Pilšić upozorila je Ured i Skupštinu na važnost poštivanja zakonskih rokova za slanje zapisnika nadležnim državnim tijelima.

Naime, Upravni ured Glavnoga grada Budimpešte u okviru nadzorne ovlasti izvršio je nadzor nad praksom dostavljanja zapisnika sa sjednica Skupštine i odbora Hrvatske državne samouprave održanih nakon konstituirajuće sjednice od 2. listopada 2024. godine. Prema Upravnom uredu ustanovljeno je da je u više slučajeva došlo do prekoračenja zakonski propisanog roka od petnaest radnih dana pri njihovu učitavanju u sustav TFİK. Priložena je i tablica s onim zapisnicima kod kojih je kašnjenje bilo znatno. S obzi-

Dio nazočnih zastupnika glasa

rom na to da su navedeni zapisnici dostavljeni nakon propisanoga roka – u pojedinim slučajevima višestruko prekoračivši zakonski rok od 15 radnih dana – došlo je do povrede zakona nepoštivanjem zakonskog roka.

U osmoj i devetoj točki dnevnog reda (Izmjene pravilnika i delegiranje članova) usvojene su izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatskog internata „Collegium Croaticum” te je delegiran član u Odbor za prijam studenata. U navedeni Odbor, koji odlučuje o smještaju studenata, Skupština HDS-a imenovala je predsjednika Odbora za odgoj i obrazovanje Roberta Rontu.

U desetoj točki dnevnog reda usvojena je odluka o uvjetima davanja socijalne povlastice te o naknadi za topli obrok u odgojno-obrazovnim ustanovama u održavanju Hrvatske državne samouprave.

U okviru 11. točke dnevnog reda (Prijedlog za članove Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH) na prijedlog Angele Šokac-Marković Skupština je za kandidata HDS-a podržala Ivana Gubana. Također je, na temelju zamolbe predsjednika DGHU-a Vincea Hergovića (izrečene telefonski predsjedniku HDS-a) te pismene zamolbe koju je pročitala zastupnica Marija Pilšić, Skupština podržala prijedlog da i Andrija Handler, kandidat DGHU-a, bude predložen kao kandidat HDS-a u Savjet Vlade RH.

U 12. točki dnevnog reda (Prijedlog za članove Savjeta mladih Vlade RH za Hrvate izvan RH) tijekom rasprave došlo je do neizvjesnosti jer konkretnih prijedloga imena nije bilo. Predsjednik HDS-a naglasio je važnost poznavanja hrvatskog jezika kod kandidata i spomenuo dvoje mladih koji su već predstavljali HDS na forumima Hrvatske matice iseljenika i Susretima narodnosne mladeži – Milana Kovača i Maju Škrilin. Kandidat mora imati između 18 i 30 godina. Nakon više prijedloga o načinu izbora kandidata – među kojima su bile i ideje da odluku donese Odbor za mladež HDS-a ili da se savjetuju ravnatelji hrvatskih škola – zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac-Marković predložila je da se zasad kao kandidat HDS-a prijavi barem Maja Škrilin, a da se do 1. rujna odredi i drugi kandidat HDS-a.

U sklopu zatvorenog dijela sjednice donesena je odluka o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu Dana Hrvata 2025.

U 13. točki dnevnog reda (pod Razno) zastupnik Stipan Đurić osvrnuo se na život i djelo dopisnog člana HAZU-a Csabe Gy. Kissa, koji je preminuo 23. srpnja 2025. Predsjednik HDS-a Ivan Guban kratko je predstavio nazočnim zastupnicima Hrvatski klub Augusta Šenoe, a riječ je potom preuzeo i voditelj kluba Mišo Šarošac, koji se također obratio Skupštini.

Branka Pavić Blažetin

Pripreme za obilježavanje važnih jubileja

Svečano otvorena nova školska godina u Santovu

U nedjelju 31. kolovoza svečano je otvorena nova školska godina u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu, a u ponedjeljak 1. rujna održan je i prvi dan nastave. Novu školsku godinu počelo je 15 prvašića koje će poučavati učiteljice Evelin Bojić i Tamara Seres, a ukupno je u školi 100 učenika. Počela je 79. školska godina u jedinstvenoj ustanovi Hrvata u Mađarskoj, koja je zadržala kontinuirani rad od prve školske godine, 1946./1947., do školske godine 2025./2026.

Nakon što su učenici 8. razreda dopratili prvašiće iz vrtića, intoniranjem dviju himni počela je školska svečanost otvorenja nove školske godine. Posljednji put u pratnji svojih odgojiteljica prvašići su se predstavili kratkim dvojezičnim kulturnim programom. U ime učenika pozdravne stihove kazivao je Marin Kovačev, a zatim je održana i dojmljiva prisega prvašića koju je čitala učenica Luca Farago.

Nakon kratkog programa nazočnima se obratila ravnateljica ustanove Marija Žužić Kovač, koja je srdačno pozdravila sve nazočne – posebno prvašiće, ali i sve učenike, roditelje, odgojitelje, učitelje, nastavnike i druge djelatnike škole. Kratko ih je izvijestila o zadacima u novoj školskoj godini te o drugome.

Poslije svečanosti prvašići su se prvi put okupili u učionici i svojim školskim klupama. U pratnji roditelja upoznali su svoje učiteljice.

U ponedjeljak 1. rujna oglasilo se prvo školsko zvono, čime je počela nastava u novoj školskoj godini, 2025./2026., koja će uz 181 radni dan trajati do 19. lipnja 2026. godine.

Dio prvašića i nazočnih na svečanosti otvorenja

Učenici 8. razreda dopratili su prvašiće

„Hrvatska osnovna škola u Santovu zauzima istaknuto i ugledno mjesto u poslijeratnom školstvu Hrvata u Mađarskoj. Ona je jedna od naših narodnih škola osnovanih 1946. godine (bilo ih je 26) koja je dočekala i proslavila pedesetu obljetnicu svoje djelatnosti”, piše uz ostalo dr. Marin Mandić u predgovoru svoje knjige „Santovačka hrvatska škola”, objelodanjene 1997. godine u nakladi Nacionalnog poduzeća za izdavanje udžbenika (Nemzeti Tankönyvkiadó) u Budimpešti.

Ova školska godina bit će pripremna za veliki jubilej. Naime, santovačka hrvatska škola sljedeće će godine proslaviti 80. godišnjicu utemeljenja i kontinuiranog rada. Dodajmo kako će se ove godine navršiti 80 godina otkako su santovački roditelji na roditeljskom sastanku održanom u studenom 1945. izrazili svoju želju za utemeljenjem samostalne hrvatske škole, škole s hrvatskim nastavnim jezikom. Nije od manjeg značaja ni 2000. godina, kada je, u skladu odredbama Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine i zajamčenim pravom na kulturnu auto-

miju, Zemaljska samouprava Hrvata u Mađarskoj (danas Hrvatska državna samouprava) preuzela na održavanje santovačku hrvatsku školu. Ove godine obilježavamo 25. godišnjicu preuzimanja santovačke škole, koja je na zahtjev HDS-a 2024. godine prešla ne samo u održavanje HDS-a, nego je za ovih četvrt stoljeća ostvarila neviđeni razvoj, izgradnju novog učeničkog doma, a prije nekoliko godina i školske zgrade u skladu sa zahtjevima 21. stoljeća. Kao prva od svih narodnosti, hrvatska je zajednica utrla put svim drugim narodnostima u Mađarskoj te drugim hrvatskim školama koje su prešle u održavanje Hrvatske državne samouprave. Neke je pak ona utemeljila, kao što je to Hrvatski obrazovni centar Mate Meršića Miloradića u Sambotelu, koji je od pokretanja vrtića i osnovne škole ove godine potvrdio svoju opravdanost pokretanjem prvog razreda gimnazije.

Nazočne, a posebno prvašiće, pozdravila je ravnateljica Marija Žužić Kovač

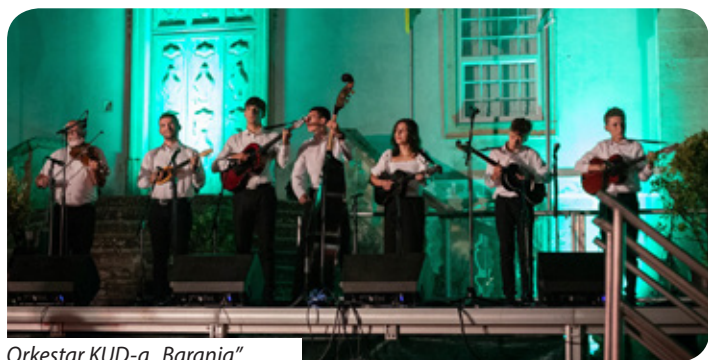
Da nije bilo svjesnih roditelja, odlučnih društveno-političkih i kulturnih djelatnika Hrvata u Mađarskoj, istaknutih učitelja, ravnatelja, pa konačno i učenika, danas zasigurno ne bismo mogli govoriti o obilježavanju 80. obljetnice santovačke škole. Nacionalno svjesni santovački Hrvati – Šokci svoju su školu očuvali do naših dana. Škola je do kraja 90-ih godina prošloga stoljeća, pa i do danas, dala daleko najveći broj učenika u naše hrvatske gimnazije – od kojih su mnogi bili i ostali istaknuti sudionici hrvatskoga školstva i društvenog, kulturnog života Hrvata u Mađarskoj.

S. B.

KUD „Baranja“ na festivalu narodnog plesa u Maiorci

Sedmodnevni međunarodni festival narodnog plesa koji se održavao od 17. do 24. srpnja upriličen je u tri portugalska grada: Buarcosu, Maiorci i Figueiri da Foz. Uz domaće plesne ansamble na festivalu su sudjelovali i ansambli iz Argentine, Kolumbije, Bugarske, Mađarske, Meksika, Portugala i Venezuele. Ovogodišnje izdanje bilo je 49. u sklopu festivala FestiMaiorca.

Tijekom višednevnog boravka Kulturno-umjetničko društvo „Baranja“ ostvarilo je niz nastupa u gradovima Maiorca, Figueira da Foz i Buarcos predstavljajući hrvatsku i mađarsku folklornu tradiciju i glazbu u svojim brojnim koreografijama.

Orkestar KUD-a „Baranja“

Maiorca je gradić smješten u općini Figueira da Foz, u portugalskoj regiji Coimbra. Poznata po svojem povijesnom značaju i slikovitom krajoliku, Maiorca pruža uvid u tradicionalni portugalski način života. Područje se odlikuje ruralnim šarmom, a poljoprivreda ima važnu ulogu u lokalnom gospodarstvu. Posjetitelji mogu istražiti bogatu povijesnu arhitekturu, uključujući crkvu São Salvador, koja odražava kulturnu baštinu regije. Maiorca je poznata i po brojnim društvenim događanjima i festivalima koji njeguju lokalne običaje.

Solisti KUD-a „Baranja“

Buarcos je mjesni odbor (freguesija) u općini Figueira da Foz. Prema popisu iz 2011. godine imao je 18 454 stanovnika, a prostire se na površini od 15,53 km².

Figueira da Foz, sjedište istoimene općine, nekoć je bila poznata kao „kraljica portugalskih plaža“. Nedavno je rt Cabo Mondego, smješten na uzvisini Serra da Boa Viagem u okolici grada, proglašen nacionalnim prirodnim spomenikom.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatski ljetni kamp u Bremenu

Hrvatska folklorna udruga „Srebrna krila“, koja je utemeljena u listopadu 2023. godine, šesti je put organizirala Hrvatski ljetni kamp za djecu, simpatizere hrvatskog jezika i hrvatske kulture te za djecu Hrvatske folklorne grupe. Hrvatska folklorna skupina u Bremenu formirana je malo ranije, već prije četiri godine, a jedno vrijeme djelovala je pod okriljem tadašnje mjesne hrvatske samouprave. Rade dvije skupine: odrasla, koja ima 20-ak članova, i dječja sa 16 članova. Plešu se izvorne baranjske i slavonske igre te međimurski plesovi.

Sudionici kampa

U kampu se okupilo otprilike dvadeset i petero djece, a voditeljica je bila Ana Ivanović. Program je bio raznolik, a organizatori ističu: „Želimo istaknuti šivanje po izvornom šokačkom lanenom platnu, hrastov list, koji simbolizira bogate šume i zlatni klas, koji simbolizira bogata žitna polja. Zatim oblikovanje manjih posuda od gipsa na koje smo oslikavali detalje s narodne nošnje. Po riječima roditelja, djeca u svojim domovima te ručne radove čuvaju na istaknutim mjestima, da ih svatko vidi, a to je posebno velika čast za nas.“

Nisu izostali ni stari hrvatski recepti kao zarezacni, pekli su kolačiće „u slatko“ i slično. U igri se učilo malo hrvatski, djeca su slušala predavanja o hrvatskim motivima, a mnogo se i plesalo. Djeca su bila oduševljena, a roditelji zadovoljni. „Vidimo se opet za godinu dana“. Uskoro, 30. kolovoza, priređuje se i treće tradicionalno natjecanje u kuhanju starih jela. Na terenu kraj bazena ove će se godine kuhati pileći paprikaš po receptu naših baka, a očekuju se natjecatelji iz prijateljskih naselja iz Mađarske i Hrvatske, KUD „Seljačka sloga“ iz Baranjskog Petrova sela, Udruga ribolovaca Bistrinci i dvije ekipe Mađara iz Novog Bezdana.

Financijsku potporu od 350 000 Ft udruga je dobila od lokalne samouprave.

Marijana Balatinac

Blažena Marija Magdalena Bódi, djeвица i mučenica (26. listopada)

Marija Magdalena Bódi rođena je 8. kolovoza 1921. u Szigligetu, kraj Blatnog jezera u Mađarskoj. Bila je dijete siromašnih vlastelinskih sluga. Otac joj je u zemlju stigao kao ratni zarobljenik bez papira, pa roditelji nisu mogli sklopiti ni građanski ni crkveni brak. Roditelji su joj imali još dvoje djece. Često su se selili.

Već kao dijete rado je išla u crkvu, čak i ako je trebalo pješačiti po nekoliko kilometara. Kad se pripremala za prvu pričest, njezino opredjeljenje za Isusa postajalo je sve jače. Već u dobi od deset-jedanaest godina njezina je svakodnevica bila prožeta molitvom i djelatnom ljubavlju. Tako je jednom primijetila siročić koje je s bakom i djedom živjelo u velikom siromaštvu. Odlučila je moliti po cijelom selu kako bi tom malom djetetu kupila toplu odjeću. Njezin je plan uspio.

U dobi od petnaestak godina od svoje-ga je župnika i duhovnika posuđivala i čitala puno vjerskog štiva. Sa 17 godina rekla je svojem bratu: „Kako je lijep život onoga koji može biti blizu Boga“. Osjetila je poziv u redovnički stalež, ali kao dijete rođeno izvan braka nikad nije mogla ostvariti tu želju zbog vjerskih pravila toga vremena.

U dobi od 18 godina zapošljava se u tvornici u kojoj je radilo nekoliko tisuća ljudi. U odjelu koji je proizvodio pirotehnička sredstva, pa tako i rakete, brzo se istaknula svojom marljivošću i željom za usavršavanjem. Svoje je dane započinjala u crkvi svetom pričest, a na vjerski bogohulne izjave koje je čula na poslu uvijek je odgovarala smireno. Nakon nekog vremena zbog skromnosti, vedrine i uslužnosti kolege su je počeli poštovati.

Aktivno je sudjelovala u raznim akcijama prikupljanja pomoći. Biciklom koji je dobila od oca išla je gdje je god ljudima bilo potrebno. Te je godine završila svoje prve zatvorene duhovne vježbe i, iako je imala nekoliko prosaca, 26. listopada 1941., na blagdan Krista Kralja, dala je neopozivi zavjet djevičanstva. U to je vrijeme pomagala nacionalnoj organizaciji koja je nastojala oko vjerskog odgoja katoličkih djevojčica i dječaka u dobi od 6 do 14 godina. Postala je član i Marijine kongregacije. Također je bila sve aktivnija članica Udruge katoličkih radnica.

Godine 1943. prijavila se na tečaj za medicinsku sestru jer je odlučila služiti na prvoj crti bojišnice i tako pomoći svojim bližnjima. No nakon završenog tečaja uzalud je čekala poziv. Doznala je da je čelnici tvornice u ko-

joj je radila nisu pustili navodeći kao razlog činjenicu da ne mogu zamijeniti jednu od svojih najboljih radnica.

U travnju 1944. s obitelji se preselila u Litér. Ondje je odmah organizirala Udrugu katoličkih radničkih djevojaka čije su članice pomagale gdje god su mogle: pripremale su pakete hrane za pacijente u vojnoj bolnici, šivale odjeću za djecu koja su živjela u krajnjem siromaštvu i organizirale tečajeve za njegovateljice. U to vrijeme sve se više čuju vijesti o nasilju nad ženama, pa je Magdalena svoje sugrađanke hrabrila da zadrže nevinost, a sama je odlučila da će održati zavjet djevičanstva čak i po cijenu života.

Imala je želju umrijeti mlada kako bi svojom smrću mlade približila Gospodinu. Molila je za to.

Do kraja 1944. zvuci borbe bili su sve bliži, a sirene za uzbunu sve češće. Sovjetske trupe konačno su 23. ožujka 1945. stigle u njihovo mjesto. Tog poslijepodneva Magdalena je s nekoliko žena i djece bila na izlazu iz skloništa koje se nalazilo u dvorištu mjesnog dvorca. Ondje su ih napala dva naoružana sovjetska vojnika. Jedan od njih poslao je Magdalenu u bunker. Znajući što je čeka,

jer je mnogo slušala o nasilju koje su vojnici činili, i želeći sačuvati svoju čednost, ubola je vojnika škarama koje je imala u džepu i pokušala pobjeći. Nekoliko trenutaka poslije vojnika koji je napao Magdalenu pojavio se u dvorištu i odmah ispalio u nju šest metaka. Posljednje su joj riječi bile: „Gospodine moj i Kralju moj, povedi me sa sobom!“ Pala je na lice i izdahnula držeći čvrsto u ruci kronicu.

Blaženom će biti proglašena 6. rujna 2025. godine u Vesprimu.

Josip Štefković

TRENUTAK ZA PJESMU

Ako Tebe znam...

Ako Tebe znam

Ništa na svijetu nije mi strano.

Tada mi dani dolaze u susret

Kao davnašnji prijatelji.

Iza svih vrata, iza svakog zida,

Tada se otvara nepoznat čas

I širi

Čašku moga srca.

Ako Tebe nosim,

Svaki mi kamen na duši je lak.

Ako Tebe želim,

Slobodna sam da svaku stvar

Uzmem i ostavim –

Da uzmem kao da ostavljam,

Da ostavim kao da uzimam.

Svakoj je travki ime: Ti.

A Ti sam nemaš imena:

Kao ni ja.

Vesna Krmpotić

32. PERUŠKA TABOR

Priroda, společnost i nezabudljive spominke

Od 28. julija do 3. augusta 2025. ljeta se održava jur 32. Peruška tabor, tradicionalni ljetni tabor, ki svako ljeto skupa zbere dicu i mladinu. Ljetošnje ljeto je u taboru 45 dice i 22 voditeljev i pomoćnikov, ki svi skupa stvaraju sigurnu i posebnu atmosferu za sve sudionike.

Tabor je postavljen usrid prirode, okoljen s lozom i friškin luftom. Peruška pruža dicam jedincatu mogućnost da na tjedan dan izađu iz svakidanjega žitka i doživu nešto sasvim drugačije. Život u šatorih, bez tehnologije i svakidanjega šuma, približuje dicu prirodi i jednoj drugomu.

Program je bogat i šaran – dica sudjeluju u zanimljivim priredbama, naticanjima i kreativnim zadacima. Svako ljeto programi imaju jednu temu i dica djelaju u grupah. Ljetošnja tema su ljetne dobe, i dica djelaju na toj temi u različitim načinom. Med ovih programov

Peruška 2025.

dica jaču, guslaju, idedu na izlete, imaju svete maše i sudjeluju u programi vezani za hrvatski jezik i vjeru.

Ja san bil celi tjedan u taboru kot pomoćnik i pominal sam se s nekoliko dicami da čujem ča im je najvažnije u taboru. Njihovi odgovori su bili jednostavni, ali iskreni: „Najveć volimo društvo, upoznat nove ljude i to da su aktivnosti jako zanimljivi. Telefon nam uopće ne fali.“

To najbolje pokazuje duh Peruške – společnost, otvorenost prema novomu i prava sloboda. Dica ovde hitro pozabiju na mobitele jer ih zaokupi pravi svijet – prijatelji, priroda i mnoge nezabudljive spominke.

Osobita vrijednost ovoga tabora je jaka zajednica ku činu sudioniki i voditelji – međusobno povjerenje i dobra volja stvaraju atmosferu ka je i opušćena i vesela. Iskusni voditelji s voljom za djelom s dicom svaki dan pomagaju, motiviraju i pazu na sigurnost svih.

32. Peruška tabor nije samo odmor u prirodi – to je mogućnost za posebna doživljaja, za igre i veselje. Imaš i priliku upoznat nove ljude i steknut prijateljstva. Dica idu doma s osmijehom, punin srcem i mnogimi lipimi spominki. Ako iskate mjesto kade dica moru se učiti, razvijati se i uživati u svaku momentu – Peruška je pravi izbor.

Andraš Kovač

Bogatstvo...

FOTO: MARKO ZADRAVEC

Hodočasnici kod Celjanske Marije 2025. godine

„SEGMENTI“ crossover concert

Maksim Mrvica, virtuozni pijanist, trenutačno je najaktivniji *crossover*-pijanist na svjetskoj koncertnoj sceni. Dobitnik je brojnih prestižnih međunarodnih glazbenih nagrada, uključujući i MTV Music Award, a njegovi albumi prodani su u više od pet milijuna primjeraka diljem svijeta. Nedavno je, 17. srpnja 2025., nastupio je na Ljetnoj pozornici na Margitinu otoku s programom pod nazivom SEGMENTI. Na pozornici mu se pridružio njegov bend uz gudače, udaraljkaše i puhače. Večer su dodatno obogatiti posebni svjetlosni efekti i videoefekti.

Maksim je već u ranoj dobi pokazivao izniman glazbeni talent, a nakon što je osvojio prvu nagradu na državnom natjecanju u Hrvatskoj i prvu nagradu na Rubinsteinovu pijanističkom natjecanju u Francuskoj, nastavio je školovanje na Glazbenoj akademiji Ferenc Liszta u Budimpešti i na Konzervatoriju Alexandra Scriabina u Parizu. Njegova umjetnička svestranost ne očituje se samo u glazbi nego i u svijetu mode – surađivao je s vodećim brendovima poput

Dolcea & Gabbane, Armanija i Christiana Diora, a časopis *Vogue Homme* proglasio ga je najbolje odjevenim muškarcem. Njegova karizma i izniman talent privukli su i brojne velike brendove poput American Expressa, BMW-a, Samsunga, Star Alliancea i Yamahe.

Njegov glazbeni stil briše granice među žanrovima, obuhvaćajući klasičnu glazbu, filmsku glazbu, pop i elektroničku glazbu. Suradnje s izdavačkim kućama EMI, Sony i Universal dodatno potvrđuju njegov međunarodni uspjeh.

„Moramo pronaći način kako klasičnu glazbu približiti mlađim generacijama, inače će jednog dana nestati oni koji bi nastavili taj glazbeni pravac“, istaknuo je Maksim Mrvica.

Poznat je po tome što eksperimentira spajanjem klasične i pop-glazbe, a slavna klasična djela često začinjava elektroničkim ritmovima i zvukovima. Maksim vjeruje da je upravo takav pristup ključ opstanka klasične glazbe u budućnosti.

Branka Pavić Blažetin

„Igraj kolo“ u Hrvatskoj

Od 3. do 7. srpnja 2025. godine tukuljski Južnoslavenski plesni ansambl i njegove omladinske skupine te plesna skupina „Igraj kolo“ iz Andzabega sudjelovali su s gotovo 50 izvođača na Festivalu narodne umjetnosti u Selcu.

Skupinu su predvodili umjetnički voditelj obaju ansambala László Halász te voditelji plesnih skupina Márta Blahó Rodekné i Ágnes Hudák.

Nastup je već postao tradicija – u Selcu nastupaju već osam godina zaredom. Ágnes Hudák izjavila je da je ponosna na to što iz Mađarske nema drugih izvođača osim njih. Selčani su također bili u Andzabegu i nastupali na Danu hrvatske narodnosne manjine.

Mladi plesači

Svi zajedno

Na ovogodišnjem Festivalu narodne umjetnosti u Selcu izveli su buñevačke plesove, baranjske plesove iz Hrvatske i iz Mađarske, ples „tapsos fiú“ iz Mehkeréka te ples djevojaka iz Mezőfölda.

Nastup je, prema riječima voditelja, prošao jako dobro te su već dobili poziv za sljedeću godinu.

Kršul

HRVATSKI DAN NA GLAVNOM TRGU U SAMBOTELU

I ove je godine 5. srpnja održan tradicionalni Hrvatski dan u organizaciji Udruge Hrvata grada Sambotela i Hrvatske narodnosne samouprave Sambotela. Na manifestaciji su među ostalima nastupili učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije „Mate Meršić Miloradić“, sambotelski Mješoviti zbor „Đurđice“ uz pratnju Tamburaškog orkestra „Guslice“, Seniorska plesna skupina iz Sambotela, plesači i tamburaši te zbor Hrvatskog kulturnog društva „Pomurje“ iz Lendave (Slovenija), Pjevački zbor „Lastavica“ iz Narde te Pjevački zbor „Zora“ iz Kisega, a večer je završila veselom plesnom zabavom uz glazbu Pinka Banda. Glavni pokrovitelj događanja bio je Grad Sambotel, dok je visoki pokrovitelj bio gradonačelnik Sambotela András Nemény.

Kao i obično, program je počeo svetom misom na hrvatskom jeziku koja je ovog puta održana u crkvi svetog Norberta (samostanska crkva). Svetu misu služili su župnici Richárd Inzsöl (Gyöngyösfalu) i Tamás Köbli (Petrovo Selo). Nakon mise sudionici su zajedno krenuli prema glavnom trgu, gdje je bio postavljen veliki šator koji se i ove godine ispunio do posljednjeg mjesta.

Dan su otvorili i govor održali predsjednik Hrvatske samouprave Sambotela Ferenc Jurasits, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić te gradski vijećnik, predstavnik gradskog okruga Joškar-Ola i savjetnik gradonačelnika Sambotela Krisztián Kelemen.

Dio nazočnih

Predsjednik Hrvatske samouprave Sambotela Ferenc Jurasits

Iz govora predsjednika Hrvatske samouprave Sambotela Ferenc Jurasitsa izdvajamo: „Cilj nam je osigurati mjesto i mogućnosti Hrvatima koji žive ovdje da čuvaju hrvatski jezik i hrvatsku kulturu. Mi Hrvati koji već petsto godina živimo ovdje uvijek smo rado primali goste i prijateljevali s onima koji malo ili uopće ne poznaju našu kulturu. I danas to radimo na sambotelskom Hrvatskom danu, koji smo 'skupa sprvaili' 18. put. Uz 'muziku, jačke i tance', dragi gosti, ponudit ćemo vam mali 'kusić' naše gradišćanskohrvatske kulture. 'Ufamo se' kako ćemo i s time

dalje dati naš hrvatski jezik i kulturu novim generacijama. Naša je dužnost upoznavanje naših tradicija i čuvanje materinskog jezika. Važni su nam kontakti s matičnom zemljom i svim gradišćanskim Hrvatima. Da se danas ovdje čuje hrvatska 'rič', hvala obiteljima, školi i crkvi. Što je opstalo, što se održalo 'pesto ljet', mora se i u budućnosti očuvati."

Gradski vijećnik, predstavnik gradskog okruga Joškar-Ola i savjetnik gradonačelnika Sambotela Krisztián Kelemen istaknuo je sljedeće: „Ovaj dan nije samo blagdan

nego i živo svjedočanstvo da u našem gradu raznolikost, kulturno bogatstvo i suradnja među zajednicama nisu samo ideal nego stvarnost", započeo je svoj govor gradski vijećnik. Dodao je kako hrvatska zajednica u Sambotelu već desetljećima predano njeguje svoje običaje, jezik i identitet, istodobno čineći aktivan i gradotvoran dio društva u Sambotelu. Time ne samo da stvaraju vrijednosti nego i obogaćuju život grada hrvatskom kulturom.

Predsjednik Hrvatske narodnosne samouprave Sambotela Ferenc Jurasits izrazio je ponos što je 18. Hrvatski dan u Sambotelu uspješno organiziran.

Na Hrvatskom danu bili su prisutni i brojni uzvanici, među njima i predsjednik Udruge gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj Vince Hergović, predsjednik Hrvatske narodnosne samouprave Željezne županije Rajmund Filipović te mnogi drugi.

Kulturni program dana završio je uz pjesmu „Gizdav sam da sam Hrvat" koju su zajedno pjevali izvođači i publika. Zatim je uslijedila plesna zabava do kasno u noć uz sastav Pinka Band.

Dio nazočnih

Branka Pavić Blažetin
Foto: vaol.hu i savariaforum.hu

ILINJE U BRLOBAŠU

Na zidu brlobaške crkve iznad oltara nalazi se slika svetog Ilije, zaštitnika Brlobaša, kako juri na svojim vatrenim (ognjenim) kočijama. Nekad je gotovo svaka hrvatska kuća u Brlobašu imala njegovu sliku na zidu. Prorok, isposnik, pustinjač i čudotvorac – vjernici mu se utječu i kao zaštitniku protiv groma. Kad grmi, kažu da sveti Ilija kotrlja bačve, upravlja grmljavinom i munjama te određuje kišu i sunce. Brlobašćanima daje sunce kako bi dostojno obilježili njegov dan.

Tako je bilo i 20. srpnja, na Ilinje, kad je – u organizaciji Mjesne samouprave na čelu s načelnikom Ivicom Pavlekovićem, Hrvatske samouprave Brlobaša predvođene Piroškom Gujaš te Romske samouprave Brlobaša – priređen Dan sela, bučura u povodu Ilinja, Hrvatski dan i Romski dan. Malo je to selo i potrebna je sloga jer, prema popisu stanovništva iz 2022. godine, u Brlobašu živi svega 101 osoba. Od toga je 19 mlađih od 15 godina, 61 osoba u dobi između 15 i 64 godine, a 21 stanovnik stariji je od 65 godina. Hrvatima se izjasnilo 38,6 % stanovništva.

Na svetoj misi

Goste je dočekao načelnik Brlobaša Ivica Pavleković

Selo Brlobaš nosi ime prema zaštitniku mjesne crkve, svetom Barnabi. Kako piše Jelka Gregeš, prema pismu pape Grgura IX. iz 1232. godine selo je imalo kapelu posvećenu svetom Barnabi sagrađenu 1216. godine. Bilo je posjed zagrebačkog biskupa i zabilježeno kao capella s. Barnabe, a 1653. godine već kao Sv. Barnaba. Od početka 18. stoljeća

selo je neprekidno naseljeno Hrvatima kajkavcima. Riječ je o jednom od najranije spominjanih podravskih hrvatskih sela u Mađarskoj. Godine 1881. selo je potpuno izgorjelo, ali su se Brlobašćani uspjeli oporaviti unatoč čestim poplavama Drave, uz koju se selo nalazi. Nasip izgrađen 1990. godine znatno je olakšao život stanovništvu. Stara je kapelica proširena i dograđena te je posvećena 20. srpnja 1994. godine – upravo na blagdan svetog Ilije, zaštitnika sela.

Ovogodišnju svetu misu služio je župnik iz Sigeta Gabrijel Barić. Bila je to misa na hrvatskom jeziku uz orgulje i tambure. Prije mise priređen je program za djecu – dvorac na napuhavanje, vrtuljak, oslikavanje lica te zajednički ručak za sve mještane.

Nakon svete mise uslijedio je kulturni program u kojem su sudjelovali mališani lukoviškog vrtića, Tamara Szolga, Benjamin Erdélyi, romski KUD iz Šašda, KUD-ovi „Podravina” i „Drava” te Tamburaški sastav „Misija”. Dan je završen druženjem uz Podravka Band.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Facebook – Zita Kelei

Podravci hodočastili u Mariju Bistricu

Hrvatska samouprava Šomođske županije i ove je godine za blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza, organizirala hodočašće – ove godine u Mariju Bistricu. Na hodočašću su sudjelovali katolički vjernici iz Barče, Izvara, Bojeva, Tomašina, Novog Sela, Lukovišća, Brlobaša, Martinaca i Foka. Tijekom jednodnevnog izleta (hodočašća) sudjelovali su na svetoj misi i molitvi zajedničkog križnog puta, a upoznali su i ljepote tog gradića u kojem je jedno od najvažnijih marijanskih svetišta u Hrvata, Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke.

Mala stranica

U Osnovnoj školi Mihovila Nakovića u Koljnofu

Učitelji i učenici Osnovne škole Mihovila Nakovića oprostili su se od još jedne generacije učenika osmoga razreda. Opraštanje od učitelja i učenika popraćeno je svečanim programom, a ravnateljica Ágnes Sárközi u svojem obraćanju osmašima podsjetila je kako je škola bila mjesto gdje su učili ne samo čitati, pisati, brojati, razmišljati nego i živjeti i raditi. Zajedno su tako potvrdili da je škola zapravo bila njihov dom.

Oni su školske godine 2024./2025. završili osmi razred koljnofske škole

Razne su se emocije miješale tijekom programa, sjećanja su navirala, kako kod učenika tako i roditelja, te su se u misli vraćali prvi dani – kad su sadašnji osmaši, a nekad prvaši, prvi put zakoračili u hodnike svoje škole s malim ruksacima na leđima držeći roditelje za ruku. Sad, kad već poznaju svaki njezin kutak, moraju je napustiti i krenuti dalje. Ravnateljica Sárközi uputila je i riječi zahvale roditeljima osmaša bez čije podrške i povjerenja rad učitelja ne bi bio potpun. Pokazala je tako kako je dobra suradnja roditelja i učitelja Nakovićeve škole bila i ostala važna u obrazovanju učenika jer se tako stvara povjerenje i partnerstvo koje će se i dalje njegovati.

Dragi Nakovićevi osmaši, želimo vam puno sreće i uspjeha u vašem daljnjem obrazovanju! Nemojte zaboraviti da su vam vrata Osnovne škole Mihovila Nakovića uvijek širom otvorena!

Ravnateljica Ágnes Sárközi i vaši učitelji

MEĐUNARODNI DAN PISMENOSTI

Međunarodni dan pismenosti obilježava se 8. rujna radi iskorjenjivanja nepismenosti. Mi koji živimo u zemlji u kojoj je učenje obvezno teško možemo zamisliti da na svijetu još otprilike 763 milijuna ljudi (podatci iz 2023. godine) nisu pismeni. Pismenost je ljudsko pravo, sadržano u pravu na obrazovanje. Ono je prepoznato kao pravo u nizu međunarodnih konvencija i uključeno u tekstove ključnih međunarodnih deklaracija. Deklaracijom o ljudskim pravima iz 1948. godine priznato je pravo na obrazovanje, a time i pravo na pismenost. Danas su četiri temeljna shvaćanja pismenosti – pismenost kao autonoman set vještina, pismenost kao primijenjena, prakticirana i situirana, pismenost kao proces učenja i pismenost kao tekst. Kako se definira pismena osoba? Pismenom se smatra osoba koja može s razumijevanjem pročitati i napisati kratak, jednostavan sastavak o svojem svakidašnjem životu, bez obzira na to na kojem jeziku ili pismu osoba čita odnosno piše.

Vic tjedna

LJETNI PRAZNICI

- Sine, sad je zvala učiteljica. Dobio si jedinicu iz zadaćnice iz hrvatskoga jezika?! Koja je bila tema?
- Kako sam se proveo na ljetnim praznicima.
- I, što si ti napisao?
- „Dobro, hvala na pitanju.”

Druženje žitelja s obiju strana na ušću rijeka

Mnogim žiteljima koji žive uz Muru i Dravu poznata je Legradska gora, na čijem se vrhu nalazi crkva svetog Mihovila. Na tome je mjestu u povodu blagdana svete Ane 26. i 27. srpnja i ove godine otvoren malogranični prijelaz, i to 31. put, radi jačanja prekograničnih prijateljskih veza. Općine Tiloš (Őrtilos) i Legrad nakon društveno-političkih promjena pokrenule su privremeno otvaranje graničnog prijelaza, tj. prelaženje granice brodom ili motornim čamcima, još u godinama kad su bile potrebne brojne dozvole. Danas je to mnogo lakše jer su i Mađarska i Hrvatska članice Europske unije i šengenskog prostora, pa zapravo kao da i ne postoje granice. Načelnici općina Zita Kelei (Tiloš) i Ivan Sabolić (Legrad) tradiciju proštenja na Svetu Anu, koje se slavilo i prije zatvaranja granica, ubuduće žele razviti kao turističku atrakciju. Naime, u planu je izgradnja mosta za pješake i bicikliste.

Tradicionalno prelaženje rijeke Drave s mađarske strane na hrvatsku ili obrnuto prvi je put održano 1994. godine, a ta je priredba postala omiljena mnogim žiteljima podravskog i pomurskog područja s obiju strana rijeka. Nije to slučajno, naime žitelji iz Hrvatske nekad su na tom području imali svoje vinograde i obrađivali ih na Legradskoj gori tako da je prelazila skela. Također su odlazili i na misna slavlja u crkvu svetog Mihovila na Legradsku goru. S Legradske gore pruža se prekrasan pogled na Međimurje i Podravinu. Na tom je prostoru na početku XX. stoljeća živio veći broj Hrvata, ali danas su ta naselja već odnarođena, pa tako i Tiloš – u čije područje spada Legradska gora. Unatoč tomu što se u mjestu više ne govori hrvatski jezik, na groblju nailazimo na nadgrobne spomenike s hrvatskim natpisom i imenima. Tiloško vodstvo s le-

Vožnja solarnim čamcem

gradskim se brine o tome da se tradicija prekograničnog povezivanja preko Drave i Mure očuva.

Obilježavanje blagdana sv. Ane otvaranjem malograničnoga prijelaza nazvali su i Danom hrvatsko-mađarskog prijateljstva.

Prijelaz brodom i čamcima preko Drave dugogodišnja je tradicija kad svi posjetitelji tijekom cijelog dana mogu uživati u vožnji preko rijeke. U crkvi svetog Mihaela na vrhu Legradske gore služena je sveta misa na hrvatskom i mađarskom jeziku te je održan bogat kulturno-umjetnički program na kojem su nastupile kulturne skupine s obiju strana granice.

Načelnik Legrada Ivan Sabolić izvijestio je okupljene i o drugim terminima prelaženja preko rijeke solarnim čamcem koji je nabavljen u sklopu europskog programa za prekograničnu suradnju. Besplatne vožnje solarnog čamca održavat će se svake nedjelje u kolovozu (3., 10., 17., 24. i 31. kolovoza) od 13 do 18 sati, a namijenjene su svima koji žele uživati u prekrasnoj ljepoti prirode.

Beta

NOVA KNJIGA

„Kralj Tomislav i njegovo zlatno prijestolje” – Bajkovita priča o prvom hrvatskom kralju

U izdanju Croatice u povodu 1100. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva objavljena je nova slikovnica za djecu pod naslovom „Kralj Tomislav i njegovo zlatno prijestolje”. Ova dojmljiva i poučna kratka priča autorice Timee Šakan-Škrilin vodi mlade čitatelje kroz čudesnu i ponosnu povijest Hrvatske prikazujući život i vladavinu kralja Tomislava, prvog hrvatskog kralja.

Knjiga je pisana jednostavnim i toplim jezikom prikladnim za djecu te uz zanimljive ilustracije i kratke tekstove donosi najvažnije trenutke iz doba stvaranja hrvatske državnosti. Od Tomislavove mudre vladavine i velikog sabora na Duvanjskom polju do ujedinjenja

hrvatskih krajeva te očuvanja jezika, kulture i identiteta – svaka stranica knjige podsjeća na snagu zajedništva i ljubav prema domovini.

Ova slikovnica ima poseban značaj za hrvatsku zajednicu u Mađarskoj jer ističe važnost očuvanja jezika, običaja i kulturnog nasljeđa, osobito među najmlađima. Sama poruka knjige kaže: „Kralj Tomislav bio bi ponosan na vas, male Hrvate u Mađarskoj, jer Hrvatska živi u našim srcima, ma gdje bili!”

Izdanje je potpomogao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Knjiga „Kralj Tomislav i njegovo zlatno prijestolje” može se naručiti na mrežnim stranicama Croatice (<https://www.croatice.hu/hr/nasa-izdanja/kralj-tomislav-i-njegovo-zlatno-prijestolje>).

BPB

Obiteljski piknik u Baćinu

Uručene nagrade sela Baćina i seoskog načelnika

U organizaciji Mjesne samouprave Baćina 5. srpnja priređena je istaknuta ljetna priredba – tradicionalni dan sela pod nazivom Obiteljski piknik. Umjesto u središnjem mjesnom parku, kako bi se očuvale lijepo uređene zelene površine, priredba je održana na mjesnom nogometnom igralištu.

U okviru ovogodišnjeg obiteljskog piknika prvi su put svečano uručena javna priznanja za istaknut rad pojedincima i zajednicama. Njih je, slično drugim naseljima, utemeljila Mjesna samouprava Baćina. Kako je uz ostalo naglasio baćinski načelnik Csaba Fekete, utemeljenjem Nagrade za selo Baćin i Nagrade načelnika sela Baćina ispunili su staro obećanje, sve uz želju da dodjela javnih priznanja upravo na dan obiteljskog piknika ubuduće postane tradicijom.

Nagrada za selo Baćin dodijeljena je Baćinskoj udruzi za očuvanje tradicije i hrvatske narodnosti (Bátyai Hagymányóző és Horvát Nemzetiségi Egyesület), a od načelnika ju je preuzeo osnivački bračni par Perity – Anna i Lajos.

U laudaciji je istaknuto da je cilj osnivača, odnosno Baćinske udruge, osim zajedničkog pjevanja, očuvanje i oživljavanje tradicije Baćina. Voditelj i predsjednik udruge od početka je bio Lajos Perity, koji je rad provodio uz aktivnu podršku svoje supruge. Organizaci-

Nagrađeni pjevački zbor „Ružmarin” iz Baćina

ju čine dvije aktivne skupine, Pjevački zbor „Ružmarin” i Klub umirovljenika. U proteklih 20 godina udruga je postigla brojne uspjehe i zapažene rezultate. Dobili su zlatnu ocjenu na klasifikaciji narodne glazbe KÓTA, a zbor narodnih pjesama pojačan je također zlatnom certificiranom solisticom Teréz Tamasz Szarvas. Bračni par Anna i Lajos Perity nagradu je primio od načelnika, a zatim su zasebno zahvalili na priznanju.

Uslijedile su čestitke u povodu obilježavanja 20. godišnjice Baćinske udruge, a uz nastup Pjevačkog zbora „Ružmarin” jubilej je proslavljen programom gostujućih zborova, među ostalim i Ženskog pjevačkog zbora „Ružice” iz Kalače. Navečer je uspješno priređena i hrvatska plesanica.

S. B.

Foto: www.baon.hu

U SPOMEN

Zoltán Kárpáti (1951. – 2025.)

U sedamdeset i četvrtoj godini života napustio nas je Zoltán Kárpáti. Rođen je u Martincima 12. lipnja 1951. godine, kao drugo dijete u obitelji, od oca Pave (Pál) Kárpátija i majke Ruže (Rozsa) Antalović (Antalovics). Bio je prvi kojemu su u Martincima dali ime Zoltán. Otac mu je dao ime po svojem prijatelju iz vojske. Budući da se njegov otac živ vratio kući s fronte Drugoga svjetskog rata, odlučio je sinu osigurati uspješniji život, čemu je temelj bilo obrazovanje. U toj su ga nadi upisali u pečušku hrvatsku (tada srpskohrvatsku) školu. Tako je sa šest godina počeo živjeti odvojen od roditelja i obitelji.

Bio je discipliniran, poslušan i izvrstan učenik kojega su nastavnici voljeli, ističući njegovu nadarenost i sposobnosti. No, nedostajala mu je sigurnost roditeljskog doma i ljubav koju pruža obitelj.

Maturirao je u pečuškoj gimnaziji Janusa Pannoniusa, a zatim je diplomirao na pečuškoj visokoj školi smjer mađarski jezik i književnost te narodno prosvjećivanje. Kao

student počeo je plesati u Plesnom ansamblu „Baranja”. Ondje je upoznao i svoju buduću suprugu Evu Matušek.

Narodna kultura i običaji uvijek su ga zanimali. Oduševljeno je skupljao narodne običaje, jezične osobitosti, duhovnu i materijalnu kulturu rodnog sela Martinca. Zanimao ga je svijet znanja starijih generacija, koje je poštovao i od kojih je učio. Obrada prikupljenih vrijednosti i njihovo prenošenje davali su smisao njegovu životu. Kad je imenovan ravnateljem Doma kulture u Martincima, utemeljio je plesnu skupinu, organizirao orkestar, poučavao djecu i odrasle. Oblikovao je zajednicu i pogled na svijet u selu. U tome mu je velika podrška i pomoć bila supruga. Zahvaljujući njihovoj zajedničkom radu velik broj mladih talentiranih ljudi istaknuo se na području narodne kulture. Mnogi će Martinčani i danas reći: „Mi znamo plesati jer nas je Kárpáti učio.”

Godine 1987. preselio se s obitelji u Pečuh i zaposlio u hrvatskosrpskoj školi, gdje

je radio kao nastavnik i odgajatelj. Nakon razvoda vratio se u Martince, gdje nije bilo lako ponovno početi. Posljednjih je godina živio povučeno. Dane je provodio u svojem vrtu i kuhinji. Preminuo je 18. lipnja u bolnici u Sigtetu. Pokopan je na martinačkom groblju 28. lipnja.

Branka Pavić Blažetin

Revija tradicijske nošnje i izbor najljepše Hrvatice Sudjelovala i Martina Korlath iz Koljnofa

Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak” i Hrvatska matica iseljenika u suradnji s Tomislavgradom, KIC-om Tomislavgrad i Biogradom na Moru organizirali su dvanaestu Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske. Revija je održana od 30. lipnja do 6. srpnja 2025. u Biogradu na Moru i Tomislavgradu.

Šesnaest djevojaka sudjelovalo je u programu čiji je cilj bio susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta radi promicanja zajedničke, hrvatske tradicijske kulture. Prilika je to i za upoznavanje i pružanje potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta. Među natjecateljicama bila je i naša Martina Korlath iz Koljnofa.

Ovogodišnji program započeo je u Biogradu na Moru 30. lipnja, a 2. srpnja na ljetnoj pozornici stanovnici i posjetitelji tog gradića na Jadranu mogli su uživati u reviji prekrasnih nošnji koje nose predstavnice hrvatskih iseljeničkih zajednica s raznih kontinenata. Program se potom nastavio u Tomislavgradu, gdje je bilo posebno svečano s obzirom na to da se ove godine obilježava 1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva. Na Trgu gange i hajdučke družine 5. srpnja održana je revija, ali i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske. Uvod u ovo događanje bio je izbor

Martina Korlath

najfotogeničnije sudionice za koju se moglo glasati do 5. srpnja na poveznici <https://m.shortstack.page/mbvnrQ>.

I ove su godine došle djevojke iz brojnih hrvatskih zajednica – iz Argentine, Bolivije, Rumunjske, Njemačke, Norveške,

Na Pašmanu

Mađarske, Austrije, Srbije, Bosne i Hercegovine te Slovenije.

Na dvanaestoj reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske sudjelovala je i jedna od voditeljica Folklorne grupe „Koljnof” Martina Korlath, koja je inače rodom iz Zagreba (Sesvetska Sela), a predstavila se nošnjom svojeg rodnog kraja.

Odlukom sedmeročlanog stručnog žirija najljepšom je proglašena Marina Jurić iz Odžaka (Bosna i Hercegovina), koja je ujedno ponijela i naslov „Miss fotogeničnosti”. Naslov prve pratilje ponijela je bunjevačka Hrvatica Ivona Peštović (Srbija), a druge pratilje Leona Puškarić (Norveška).

Branka Pavić Blažetin

FESTIVAL PUNJENE PAPRIKE

U Birjanu je 2. kolovoza održan 12. međunarodni festival punjene paprike. No nije se samo kuhala punjena paprika – u prijedpodnevnim satima, kao uvod u sveopće veselje, održano je i natjecanje u punjenju kobasica te u ispijanju piva.

Dečki iz Birjana

Hrvatska plesna skupina Birjana

Kuhanje paprika odvijalo se na sportskom terenu, a sudjelovala je i ekipa Hrvatske samouprave Birjana te Hrvatske plesne skupine Birjana, koja je i ovoga puta pokazala svoje kulinarско umijeće. Program su obogatili ulični glazbenici, nastup orkestra „Harold” te DJ Svegal, koji je za zabavu bio zadužen sve do ranih jutarnjih sati. Birjan se tako pretvorio u veselu pozornicu.

Nije izostao ni nastup plesnih sastava i folklornih skupina, među kojima i Hrvatske plesne skupine Birjana. Veseli zabavni park dočarao je duh starih „proštenja” i unio posebnu atmosferu u cijelo selo.

Branka Pavić Blažetin